

NAČRTI ZA OSREDNJO ŽELEZNIŠKO POSTAJO V CHICAGU.

Enajst železnice namerava skleniti pogodbo v tridesetih dneh, čeprav je predlaganih četrto stavbišč.

ZGRADBA BO VELJALA STO MILJONOV DOLARJEV.

Chicago, Ill. — Zadnji torek so železniški uradniki na konferenci terminalno komisijo predložili izdelan načrt za osrednjo železniško postajo, ki bo skupna vsem železnicam južno mestnega trgovskega središča. Stroški za gradnjo so preračunani na sto milijonov dolarjev.

Načrt sta izdelale newyorška centrala in železnica Rock Island. Mnoge druge železnice imajo vsaka svojo idejo, ki jo hočejo zagovarjati.

Železnice pa so edine v prepričanju, da je na vsak način osrednja železniška postaja brez vsakega vprašanja potrebna v čikaškem mestu. Ali kje? Kako? V tem oziru se jim pa vendarle križajo poti.

Illinoiska centrala predlaga, naj bi se vsi enajst železnice združili za osrednjo postajo ob jezeru, in sicer na Rooseveltovi cesti.

Štiri železnice imajo štiri načrte, in sicer Rock Island, New York Central, Baltimore & Ohio in pa Western Indiana. Vsaka teh železnice ima svojo lastno idejo, kako in kje bi naj se dalo zgraditi kolodvor.

Po načrtu železnice New York Central in Rock Island bi bilo treba zasuti koleno v južnem rokavu čikaške reke pol milije daleč južno od Polkove ceste.

„Mi sedaj stremimo le še za tem, da bi se vse prizadete železnice odločile za načrt, ki bi se ga dalo spraviti pod streho proti predlogu illinoiske centrale“, je rekel inženir mestne terminalne komisije Edward J. Noonan. „Stroški bodo, kakor se zdi, odločili.“

Po načrtu železnice Rock Island si bi morale železnice privojsiti zemljišče med postajo La Salle in reko in vso zemljo med cestama Van Buren in Harrison, kar bi potem odpravilo sedanjo postajo La Salle, nadalje postajo Grand Central in ono na ulici Dearborn.

Železnice bi morale kupiti vso to lastnino razen tiste, ki jo že imajo v svojih rokah.

Železnice New York Central in Rock Island bosta najbrž spojile svoja načrta v enega ter tako ustvarile skupno fronto za zagovarjanje tistega načrta.

Belgija se nagiblja k Angliji.

Le Pariza poročajo, da sta se Francija in Belgija sprili radi angleške note.

Pariz, 25. jul. — Na Quai d'Orsay priznavajo, da Francija in Belgija mogoče ne pošljeta skupnega odgovora na angleško noto. Belgijka vlada se povsem ne strinja s stališčem francoske vlade, pač pa želi, da se angleška nota vzame kot podlaga za nadaljnje diskusije. Francozi upajo, da bo odgovor Belgije v bistvu enak francoskemu.

London, 25. jul. — Srd londonškega časopisja valed tajnosti, v katero je angleška vlada zavila svojo zadnjo noto, je vedno večji. Listi očitajo vladi, da je s tajno diplomacijo pokazala svojo slabost napram Poincaréju.

ŽELEZNIŠKI KLETKI ZAHTEVAJO POVIŠANJE SVOJIH PLAČ.

Chicago, Ill. — Zvezni železniški delavski svet se je jel pečati s petdesetimi uradniki in postavljal zahtevke, katerih številno znaša 125.000. Medno povnanje bi znašalo po teh petdesetih \$24.000.000 na leto na devetdesetdesetih železnicah.

BROOKHART HVALI RUSIJO.

New York, N. Y. — (Feder. Press.) — Senator Brookhart iz Iowe, ki je dobil naslov „farmarski senator“, se ne more dovolj nahljati Sovjetske Rusije, v kateri je prebil deset tednov. „Ruski kmet je napredoval v petih letih sovjetskega režima bolj kakor v tisoč letih pod carji“, je rekel Brookhart. „Zlobna, propaganda je kriva, da Amerika še danes nima prave slike o Rusiji. Toda Amerika in ves ostali svet bo prej ali slej prisiljen priznati sedanjo rusko vladno.“

PROCES PROTI RUDARJEM.

Obravnava proti Blizzardu obo končana ta teden in zagovorništvu ups na oprostitev.

Lewisburg, W. Va. — (Feder. Press.) — Sodna obravnava proti William Blizzardu, odborniku rudarske unije v West Virginiji, ki je obtožen umora podšerifa Munseyja v Loganu tekoma ananega „oboroženega pohoda“ rudarjev v avgustu leta 1921, bo končana še ta teden.

Zagovorništvu je zaključilo svoje evidenco. Blizzard, njegova soproga, Frank Keeney — predsednik distriktne organizacije rudarjev in obenem predsednik Westvirginjske delavske federacije — in Fred Mooney, tajnik distriktne rudarske unije, so bile glavne priče zagovorništvu. Blizzard je pojasnil, kako se je trudil, da odvrne rudarje od vpada v Mingo. Miril jih je in nagovarjal, naj se vrnejo domov. Isto sta delala Keeney in Mooney.

Zagovorništvu je definitivno dokazalo, da baroni premoga financirajo proces in najeli so kriptopisne priče, katerim so plačali po tisoč dolarjev in še več za krive pričanje. Dokazano je tudi, da so baroni premoga provocirali rudarje na dotični pohod z namenom, da razbijejo organizacijo.

Proces je velika komedija od kraja do konca. Keeney in Mooney sta bila obtožena umora deputišerifa Goreja, dasi sta bila v Columbibusu, O., ko je bil Gore ubit v West Virginiji.

Mooney je spravil tožitelje v velikom zadregu, ko je kot priča dejal, da ga je A. M. Belcher navdihal za boj proti korumpirani justici. Belcher je zdaj glavni advokat premogovniških družb in direktor prosekucije, toda še leta 1914 je bil odvetnik rudarske unije in takrat je v ognjevitih govorih pobijal vladno pobožnost v West Virginiji. Mooney je priznal, da je episal in razposlal okrožnico, v kateri je obtožil sodišče, da so v službi privatnih interesov — ampak to obtožbo mu je navdahnul Belcher, ki je to sam izjavil.

KATOLIŠKI DUHOVEN OVA DIL KATOLIŠKEGA DUHOVNA.

Denver, Colo. — Vlada je v torek dokončala zaslišavanja v zadevi proti katoliškemu duhovniku W. A. Graeu ter dognala, da ji ga je ogradil katoliški duhovnik William O'Ryan, ki je župnik Leonove cerkve v Denveru. Ta je zamignil oblastim, da je katoliški duhovnik Graeu dobil za tukašnje Mullenovo hiralnico preveč žganja.

Zvezna veleporota je obtožila duhovnika Graea, da je ponaredil ime sestre Germaine na listinah, ter tako dobil petnajst sodčkov žganja.

Zvezno pravdnništvo je dobilo v roke pismo, ki ga je neki nival duhovnik Graeu J. K. Mullen, lastnik omenjenega zavetišča. V tistem pismu se je hotel duhovnik Graeu zagovarjati, češ, da je naročil tisto žganje le iz usmiljenja do siromakov v zavetišču. Po njegovi zadržitvi je žganje nenejno v zdravniške vrste.

Koliko je resnice na tem, bo dognalo sodišče.

LJUBAVNI ŠKANDALI NEWYORSKE GOSPODE. PRED SODIŠČEM.

George Maxwell je obdožen, da se je v svojih ljubavnih sferah posluževal obrekovalnih pism.

NEKAJ ZAKONCEV SE JE RAZPOROČILO, PA SE JIH JE PA UMORILLO.

New York, N. Y. — Predsednik pisateljskega in tiskovnega društva George Maxwell je obdožen pisanja obrekovalnih pism. Pisal jih je, kadar se je hotel iznebiti svojih ljubie. Tako ugotavlja okrožni državni pravdnik W. R. Maloney.

Maxwell je na sodišču zaprosil, naj bi bila njegova obtožba umaknjena. Državni pravdnik pa je vložil predlogo proti umaknitvi. Posebej je Maxwell obtožen, da je pisal anonimna in obrekovalna pisma moškim ge. Allan A. Ryan.

Maxwell je, kakor zatrjuje državni pravdnik, postopal v svojih ljubavnih pustolovčinah takole:

Kadar se je Maxwell naveličal svoje ljubimke, je napisal obrekovalno pismo njenemu postavnemu mošku ali temu ali onemu njegovemu sorodniku. V tem pismu je spravil v zvezo njeno in avoje ime na nepopisljiv način.

Ko je videl, da bo porvan ob odgovor, je napisal podobno osebnim napad nase. V pismu je imel posla s istimi imenoma. Potem bi bil rad izvedel mož dotične ženske, kdo je to naredil.

Mogoče je imel svoje lastno mnenje o tej zadevi. Ali navadno je radi svoje družine zamolčal svoje misli. In Maxwell je bil zopet lepo prost ženske, ki se je naveličal. Nekaj zakoncev se je razporočilo s svojimi ženami, nekaj se jih je pa umorilo.

Na vsak način pa je bila Maxwellova afera z ljubimko končana. Predloga državnega pravdnika, da je Maxwellovo postopanje skoro do plicice enako onemu nemškega barona von Kotze. Ta lenuški plemenitaš se je pred kakimi petindvajsetimi leti posluževal enakih metod na nemškem cesarskem dvoru. Dolgo časa se mu je to počenjanje posrečilo v vsakem slučaju. Naposled pa so ga vendarle zalotili ter napravili konec njegovemu nečestnemu in nizkotnemu početju.

V sedanjem newyorškem slučaju so se dobile oblasti stopetindtrideset ovaških pism. Iz njih je razvidno, kako je Maxwell imel celo vrsto ljubavnih razmer med ženskami, ki prednjačijo v takozvani „visoki“ newyorški družbi.

Pisma so bila pisana, kakor zatrjuje državno pravdnništvo, da se je ljubimec iznebil nadležne ljubice, ali da je porušil in izničil družinsko soglasje, ali pa da bi prisilil svoj ženo k razporoki, v katero ni nikakor hotela doslej še privoliti.

Maxwellova žena, ločena že kakih dvajset let od mize in zakonske postelje, je prejela preple vsakega takega pisma. Danes biva s svojo hčerjo v tem mestu v strašni bedi in revščini. Ali doslej še ni marala ničesar slišati o razporoki s možem.

Maxwell se je jel posluževati goromonjenih metod že pred pred mnogimi leti. Za izničenje zakonskega soglasja je rabil po-

(Dalje na 3. strani.)

FILIPINSKA POSTAVODAJA ZAHTEVA ODPOKLJO GOV. WOODA.

Manila, Filipini. — V rezoluciji, ki jo je bila soglasno sprejeta na skupni seji obeh filipinske postavodaje, je zahtevan takojšnji odpoklic guvernerja Woda. Rezolucija je naslovljena na predsednika Hardinga.

Vse stranke so se vdeležile akcije, s katero je odobreno stališče, ki ga je zavzel kabinet, ko je zadnji teden rezignirali njegovi člani.

Gouverner Wood se mudi v pokrajini Samar, kjer preučava zdravstvene razmere.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Sodna obravnava proti radarju Blizzardu v Lewisburgu, W. Va., se bliža h koncu.

Banka krojaške unije v Chicagu zaznamuje lep napredek po enoletnem obstanku.

Ljubavni škandali newyorških lahkoživcev.

V Chicagu delajo načrt za osrednjo železniško postajo.

Stavka mornarskih delavcev je izbruhnila v New Yorku in San Franciscu. Stavko vodijo I. W. W.

Inosemstvo.

Krvavi izgređi in demonstracije v Nemčiji; državni pravdnik ubit v Frankfurtu.

Belgija se je zopet sprla s Francijo.

Turki slavijo mir.

Ameriški oljni magnat priznava, da je sovjetska vlada poštena in trdna.

DELAJSKE BANKE NAREDILJEJO.

Lep uspeh denarnih ravodov strokovnih unij.

Chicago, Ill. — (Fed. Press.) — Banka krojaške unije A. C. W. U., ki je bila odprta pred enim letom, je naredila v prvem letu šest odstotkov dobička od svoje glavnice. Dobiček pa ni šel v dividende, kakor delajo privatne banke, temveč je v skladu nerazdeljenega dobička. Hranilne vloge, ki so prvi dan znašale 220.000, so tekom leta narasle na \$2.227.000. Banka ima 10.000 hranilnih in 900 čekovalnih vlog. Od februarja t. l. je banka nakazala \$680.000 prejemnikom v Rusiji.

St. Louis, Mo. — (Fed. Press.) — Tukašnja kooperativna banka unije telegrafistov, katera je bila odprta 9. junija t. l., je v prvih treh tednih naredila \$7040 dobička. Dne 30. junija je banka že imela hranilnih vlog za \$1.565.350.

Dallas, Tex. — (Fed. Press.) — Krajevne delavske in farmarske organizacije se naredile načrt za ustanovitev lastne kooperativne banke v Dallasu.

Sovjeti so pošteni.

To priznava tudi ameriški oljni magnat Singlar.

Riga, 25. jul. — Harry Sinclair, ameriški oljni magnat, ki je došel iz Moskve, kjer je dobil koncesije za izkoriščanje petrolejskih vrelcev na severnem Sahajinu, je dejal, da se je med obiskom Rusije prepričal o treh rečeh: prvič je sovjetska vlada poštena, drugič se sovjeti resnično in energično trudijo za izboljšanje razmer v korist ljudstva in tretjič je rusko ljudstvo zadovoljno s sovjetsko vlado.

VARUH TUJE LASTNINE IZPLAČAL \$1.000.000.

Washington, D. C. — Več kakor en milijon dolarjev je varuh tuje lastnine izplačal dne 23. julija lastnikom kmetične trdnice P. Beirsdorf & Co. iz Hamburga. To je ena največjih terjatev, kar jih je izplačala vlada v zvezi s tujo lastnino, ki jo je zasegla med vojno.

Vsota je predstavljala dohodke iz prodaje kupčijske varstvene znamke „Pebeo“, ki je ime nekemu zobnemu lepilu.

MILJON NEMŠKIH MARK ZA \$2.50.

New York, N. Y. — Nemška marka neprestano pada na tukašnji borzi. Včeraj je padla na .0002¼ centa. To je toliko kot milijon mark za \$2.50.

Izgređi v angleških pristaniščih.

London, 25. jul. — Danes so tri izbruhnili izgređi v zvezi s stavko pristanišnih delavcev, ki traja že dva tedna. Stavkarji, 5000 po številu, so se spopadli s stavkokaži, ki so hoteli izkladati ladje. Policija na konjih je naredila mir.

KRUTO PRETEPANJE IN ZAPIRANJE OTROK NA ČIKAŠKI ŠOLI.

Dvanajstletni deček John Kool je s ranami na svojem telesu dokazal, kako postopajo šolski uradniki s dečco na takorvani 'parentalni' šoli.

DEČEK JE BIL ŠTIRI TEDNE ZAPRT V 'KLETKI' NA PODSTREBJU.

Chicago, Ill. — Dvanajstletni deček John Kool, 4422 Artesian ave., je dokazal z ranami po svojem životu, kako kruto postopajo šolski uradniki s otroci na takorvani 'parentalni' šoli v Chicagu. To zadovo ima sedaj v rokah posebna mestna komisija.

Ko je fantek, ki je bil izpuščen šole zadnjo nedeljo, izpovedal, da ga je uradnik Davis udaril, oziroma sunil s pestjo v ledje, mu je komisija velela, naj pokaže rano.

Ko so člani tiste komisije videli rane ne samo v dečkovih ledjih, nego tudi na njegovem hrbtu, so poslali po zdravstvenega komisarja Bundesena, da preišče dečka, ter veleli njegovi materi, naj takoj popelje sina pred šolskega predsednika Moderwella, da se ta na lastno oči prepriča, kaj vse počenja na 'parentalni' šoli s otroci.

Pregledavki fantka je dejal dr. Bundesen, da so dečka zvezali s vrvi. Fantek sam je potem povedal, da je bil zvezan na nogah. Nato je bil odveden v županovo pisarno, kamor so poklicali šolskega načelnika Moderwella, da vidi dečka.

Veliko število bivših učencev tiste šole in njih staršev je bilo napetih na toji mestnosti odzela, sestavljena iz običajnih zastopnikov, med katerimi so bili Thomas J. Bowler, Frank J. Tomczak, Ernest Kunstman, Joseph Petlak in Joseph Menzel.

Kool je tudi izpovedal, da je bil štiri tedne zaprt v kletki na podstrežju šolskega poslopja. Potem je tudi povedal, kako hranijo otroke na tem šolskem zavodu. Samo po en popoln obed dobivajo na dan, in sicer za turek, za južino in večerjo pa jim dajejo kruha in mleka v jako pištih odmerkih.

Mrs. H. A. Vardeman, 5805 Bishop street, je na tej seji obnovila obdolžitev, češ, da je njen svak Orville Vardeman, star 14 let, umrl vsled ran, ki mu jih je zadal šolski uradnik, ko ga je potopal šolske oblasti so tedaj trdile, da je fantek izvršil samomor. Šeprav je izpovedal Willi E. Barton kot priča dokaj drugače o tej zadevi, po njegovih izpovedih bi Orville ne bogelnil. Ko so ga stranki hoteli na nekem drevesu, so ga potegnili na tla, odvleli nazaj v njegovo sobo ter veleli drugim dečkom, naj ga temelj. Polletja je bila neklešana. Ta je prinesla s sabo vdihalni, a tudi to nič ni pomagalo. Fantček je umrl.

Glede Johna Koola se bo vrhila prihodnja razprava v petek zjutraj.

VELIKA SVOBODOMISLNA KAMPANJA.

Chicago, Ill. — Sloviti predavatelj in vneti zagovornik svobodne misli H. Percy Ward ima v nedeljo, t. j. 29. julija, ob enajstih dopoldne v gledališču STUDEBAKER, 410 S. Michigan Boulevard, Chicagu, predavanje o velikem češkem reformatorju JANU HUSU.

Katoliška cerkev je dala Jana Husa živga sežgati na grmadi kot enega največjih cerkvenih razkolnikov dne 6. julija 1415.

On ni bil samo eden največjih mož češkega naroda, nego tudi eden največjih mož vseh narodov.

On je bil eden najpogumnejših mučnikov, kar jih je kdaj dalo svoje življenje za pravdo umske svobode.

Zgodba o njegovem silnem boju s papežem ustvarja enega najvažnejših in najzanimivejših poglavij v zgodovini svobodne misli. Vstopnina za osebo 50 centov. Vrata so odprta ob polnajatih.

ZA OPROSTITEV POLITIČNIH JETNIKOV.

New York, N. Y. — (Feder. Press.) — Okrog 40 političnih jetnikov je še v ameriških ječah. Deset liberalnih in radikalnih skupin se je te dni združilo v svrhu, da sestavijo spomenico na predsednika Hardinga; zahtevajo splošno in popolno amnestijo za politične jetnike. V odboru, ki piše to polje spomenice, so zastopane sledeče stranke in skupine: Socialistična stranka, Ameriška delavska stranka, Stranka delavcev (komunisti), Farmarska-delavska stranka, Odbor 48ih, Veterani svetovne vojne, I. W. W., Unija za ameriške civilne svobodilce, Skupni amnestijski odbor in Splošni obrambni odbor.

TURKI PRAZNUJEJO.

Zmagoslavni mir je prinesel tudi priznanje nove Turčije.

Carigrad, 25. jul. — Turčija praznuje mir, ki ga jim je prinesla zmaga nad Grki. Pet dni bodo trajale velike slavnosti in karnevali. Carigrad se je oblekel v gala-obleko. Celo mesto je v zastavah, prodajalnice so zaprte in vojske ter civilne parade se vrste po ulicah. Turške ženske, ki so začele pajočelane prosi, prisostvujejo javnim slavnostim in navdušeno vzklikajo. Povsed odmeva jo klici: „Živel Kemal paša! Živel zmagovalec!“

Lausanne, Švica, 25. jul. — Ko je izmet pala, vodja turške delegacije na mirovni konferenci, večeraj popoldne odločil pešo, s katerim je podpisal mirovno pogodbo, so zvonili zvonovi po vseh cerkvah v Lozani. Izmet se je ironično nasmehnil. Naj so krščanski zvonovi pozdravili zmago Turčije!

„Zdaj lahko demobilizirano armado prvič v dvanajstih letih,“ je rekel izmet paša. Na temelju pogodbe, ki je bila večeraj podpisana, obdrži Turki Carigrad, Vzhodno Tracijo in Dardanele; vse tje čete in bojne ladje zapuste turško ozemlje in vodovje; patrijarh grške ortodokse cerkve ostane v Carigradu; krščanski svet je prvič priznal turško justico — starih kapitulacij ni več; armensko vprašanje je ostalo nerešeno.

Največji udarec za Grke in vele-sile sploh, ki so od nekada nastopale kot zaščitniki kristjanov na Turškem, je točka v pogodbi, ki določa zamenjavo prebivalstva. Angleški zunanji minister lord Curzon je dejal, da je to najbolj nazadnjaški sklep v dvesto letih. Vsi Grki morajo zapustiti Malo Azijo, Turki pa grško Zgpadno (Dalje na 3. strani.)

Izgređi v Nemčiji so nadajujejo.

Državni pravdnik ubit med velikimi demonstracijami v Frankfurtu.

Frankfurt, Nemčija, 25. jul. — Pri velikih komunističnih demonstracijah, ki so se vršile večeraj v Frankfurtu, je bil ubit državni pravdnik dr. Haas. Mnogi so udarili v njegovo stanovanje in ga pretepla do smrti. Demonstracije so tudi napadli Frankfurter hotel, toda policija jih je odbila.

Berlin, 25. jul. — Gouverner Noske v Hanoverju, province v severozapadni Nemčiji, je prepovedal vse javne shode in demonstracije, ki so bile naznanjene za prihodnjo nedeljo. Demonstracije so organizirali socialisti in komunisti proti fašizmu.

Okrog 100.000 delavcev je večeraj demonstriralo proti fašizmu v mnogih mestih Nemčije. Bili so spopadi s policijo. Mnogo oseh je bilo ranjenih.

VREME.

Chicago in okolica: V petek jasno. Lahki severnovzhodni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 74, najnižja 68. Sonce izide ob 5:30, zaide ob 8:16.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 so tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta in \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepuju n. pr. (Julija 21-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

LETOŠNJI PRIDELEK KROMPIRJA.

Lani so farmarjem na zapadu in severozapadu ponujali take cene za krompir, da se jim ni izplačalo obdelovanje zemlje. Posledica tega je bila, da so farmarji v Minnesoti letos posadili manj krompirja kot lani. Žuželke in razni upmi tudi učinkujejo na pridelek. Strokovnjaki prerokujejo na podlagi teh pojavov, da bodo letos pridelali nekaj milijonov bušljev manj krompirja kot lani. Iz tega sklepajo nekateri, da bodo farmarji naplačani za trud in delo, ki so posadili krompir.

Ali je to resnica?

Farmarji bodo morali prodati krompir velicevencem s poljskimi pridelki v jeseni, ko bo največ krompirja na trgu. Med farmarji so seveda posamezne izjeme, ki lahko pridržijo krompir v jeseni od trga in ga postavijo na trg šele tedaj, ko so šle cene nekoliko gori. To so izjeme, ogromna večina farmarjev bo pa morala prodati krompir v jeseni, ko bo izkopan in bodo cene najnižje. Poravnati bo treba dolgove, plačati obresti, nakupiti obleko in druge potrebne reči za zimo. Farmar bo potreboval v jeseni denar. Da pride do denarja, mora prodati svoje produkte po ceni, ki mu jo ponudijo prekupčevalci in mešetarji. Kadar pa pride veliko produkta na trg, takrat pa cene niso visoke. Mogoče bodo res ponudili letos farmarjem nekaj centov več za bušelj krompirja, kot lani, ampak s temi centi ne bo pomagano farmarju. Farmar in konzument bosta zopet trpela kot sta trpela lani ali predlanskim. Profit od farmarjevega dela bo imel neproduktivni sloj, to je mešetarski in prekupčevalski, ki se peča z razdelitvijo poljskih produktov. Farmar bo moral prodati temu sloju svoje produkte po zelo nizki ceni, ako se te cene primerjajo s cenami, po katerih konzument plačuje produkte, ko dosežejo njega. Od razlike, ki je med cenami, po katerih farmar prodaja svoje produkte in konzument plačuje svoje potrebščine, pojde nekaj za prevažanje produktov, majhen drobec za delo, ki je potrebno pri distribuciji produktov, precejšen del bo pa ostal tem posredovalcem med farmarjem in konzumentom kot čisti dobiček, ki bo povečal gospodarsko moč teh posredovalcev.

Tako je in tako ostane, dokler se bodo produkti razpečavali po sedanjem sistemu. Dokler bo med konzumentom in farmarjem posredovalec, ki bo jemal za svoje posredovanje precej masten dobiček, ne more biti farmar plačan za svoje delo, ravnotako pa tudi konzument ne more kupovati produktov po primerni ceni.

Ta rakrana v sedanjem gospodarskem sistemu je bila že zdavnej odkrita. Ali kadar ganejo farmarji in delavci in prvi zahtevajo, da naj postavodajne zbornice sprejmejo postave, po katerih bo mogoče postavljati produkte direktno na trg, tako da bodo privatni posredovalci odpravljeni med farmarjem in konzumentom, tedaj se prav zanesljivo oglašijo privatni bizniški interesi in pravijo da to ne gre, kajti če bi se sprejemali taki zakoni, bi bilo tako postavodajstvo razredno.

Ako je tako postavodajstvo razredno, kaj pa je tako postavodajstvo, ki brani in ščiti posredovalce in mešetarje med farmarjem in konzumentom, farmarju in konzumentu pa škoduje? Ali ni tako postavodajstvo tudi razredno?

Razredi postofe, o tem ni dvoma in te resnice ne more nihče utajiti. Ako se sprejme zakon, dokler postofe razredi, bo logično zakon enemu razredu koristil, drugemu škodoval. Za obstoj človeške družbe ni koristen razred zajedavcev, ampak človeška družba ne more obstati brez producentov. Mešetarski in prekupčevalski razred je zelo majhen, ako se primerja z razredom farmarjev in delavcev. Strokovnjaki so tudi dokazali, da človeška družba prav lahko izhaja brez tega mešetarskega in prekupčevalskega razreda, ako se ustanovijo zadružni ali pa ljudski trgi pod kontrolo producentov. Te izjave strokovnjakov pa pokazujejo, ako bi se ustanovili ljudski in zadružni trgi pod kontrolo producentov, da bi to ne bila razredna zakonodaja, ampak vprav narobe bi bilo, ker bi bil nepotreben razred za človeško družbo odpravljen. Za to bo toliko boljše za človeško družbo, kolikor preje se odpravi razred, ki ničesar ne producira in je pravi mlinjski kamen na vratu razreda producentov.

SLIKE IZ NASELBIN.

West Frankfort, Ill. — V raznih kapitalističnih časopisih dnevnico čitajo o veliki prosperitiji v ameriških industrijah. Pravijo: Vse kolesje se obrača s polno paro, samo delavcev primanjkuje, ki bi bili voljni delati po dvanajst ur na dan. Tako meni vsaj jeklarški kralj Gary. Vendar pa je razlika med jeklarškim trustom in premogarskimi baroni. Baroni premoga so pa v tem oziru dokaj dobrobrani in gostoljubni. Pravijo, da je 200.000 preveč rudarjev in ne vedo, kaj bi počeli z njimi. Kaj pa, če bi teh 200.000 posodili jeklarškemu trustu? Ne, jih noče, ker so organizirani, preveč radikalni iz delati nočejo več kot osem ur na dan, poleg tega pa hočejo pošteno plačo za njih delo. Kralj jekla hoče poceni delavce, take, ki ne vedo ničesar o osebnem delavniku ali organizaciji. Premogarski podjetniki pa nam dajo v tem oziru dovolj počitnice in ni se treba bati, da bi tako kmalu izžepali iz zemlje črni dijamant.

Tukajšnji premogovski rudniki, last "Old Ben Coal Corp." obračunjujejo po eden do dva dni na teden. Nič kaj boljše ni po drugih rojih. Kaj je vzrok, je gotovo vsakemu znano. Tržne cene ne padajo, temveč šele ležejo navzgor. Priprosto ljudstvo ne more kupiti premoga po tej odpruški ceni. S strojem ga delavec naloži, pa dobi za tono 82%, medtem ko je v Chicagu po \$14 tona. Kdo spravi profit, lahko vsakdo ve. Temu je krijo delavstvo, kar ima na odgovornih mestih take moč, ki se ne znajo politično organizirati. Dostikrat slišiš rojake, ki se trkajo na prsa, češ, jaz sem socialist, naprednjak prve vrste. Zavalja čez farje in njih orgije, toda pri vsaki priložnosti se jim prilizuje, najšibo, da gre v cerkev ali da svojega novorojenčka prav po krščansko krstijo. Taki ljudje se mi zde kot dvorezni nož.

Če si naprednjak, bodi mož beseda in ne skrivaj se vsaki čas pod plaščem rimske religije. "Božji namestniki" sejejo strup med priprosto ljudstvo. Vrhite proti fanatizmu in staroških pravilje o peklu in drugem svetu. Namesto da bi hodil k verskim ceremonijam, katere obdržavajo dobro rejeni predstavniki kapitalizma, pojdi na shode, katere obdržavajo delavski voditelji, in odprle se ti bodo oči. Spoznal boš resnico. Žal, da je med nami delavci še toliko nezavedancev, ki še vedno mislijo, da mora biti tako, ker tako bog hoče. Sprejeda, ti pa nočejo vsled verske zaslepljenosti, ki so jim jo vtepli v glavo razni reševalci duš. Kolikor sem uverjen iz lastne izkušnje po raznih naselbinah, človek, ki ni na pravega razuma o socialnem življenju, se prej ne izpreobrne, dokler se v jamo ne zvrne. Pravijo mi vedno, kaj bo z menoj in z mojo dušo na drugem svetu, ker ničesar ne verjamem ne v boga ne v tiste lesene svetnike, ki krasijo notranjostno "božjih hramov". V peklo greš in tam te bodo vsi vrati, ravnogali na kose. Odgovor je lahek: Po smrti položiš truplo šest čevljev pod zemljo. Ravnotako bo z vašim čeprav mislite, da boste živi leteli v nebesa, kakor vam obetajo gospod, če mu dobro mažete.

Kot vidite, smo v tem oziru vsi enaki, pa naj si bo klerikalec ali socialist. Razlika je le ta, da zavodni delavci gleda in deluje za boljše delavske in socialne razmere sploh ter za uničenje sedanjega kapitalističnega gnilega sistema, medtem kot zaslepljeni rimske kakor drugih sekt podpirajo gospode v črni haljah, ki so desna roka kapitalizma in največji nasprotniki naprednega delavstva. Zatorej proč s kutarji, ki še vedno glodajo in zastropirajo nevedne delavce s pomočjo laži o peklu in hudobu po smrti. — Frank Kalan.

St. Louis, Mo. — Poročam žalostno vest, da je po kratki in mučni bolezni pljučnici umrl tu v mestni bolnišnici rojak in sobrat John Zontar, dne 16. junija t. l. Pokojnik je bil član društva št. 150 S. N. P. J. v Altusu, Ark. Društvo "Planinski raj", št. 107 S. N. P. J., je pokojnika priredilo sprejeto kakor vsakemu članu našega društva dne 19. junija na katoliškem pokopališču svetega Petra in Pavla, kakor je bila njegova zadnja želja.

Pokojnik je bil tu nekaj čez eno leto, pa ni dal namanila, da je član S. N. P. J., kakor v zadnji uri. Ker ni imel nikakega izkazila, da je član, je društvo imelo

dosti opravka v tem slučaju. Star je bil 42 do 43 let in samec. — Počivaj mirno v ameriški grudi!

En smrtni slučaj ni zadostoval. Mati narava je zahtevala še drugega. Dne 17. julija t. l. si je tu v hotelu končal življenje s samokresom rojak in sobrat Frank Modic, član društva št. 54 v Glencoe, Ohio. Ustrelil se je ob 7:15, nakar je bil odpeljan v mestno bolnišnico, kjer je umrl ob 9:15 istega večera. Pri pokojniku so našli popoln naslov predsednika našega društva, na kar je bil obveščen od policije. Pokojnik je bil star 27 do 28 let in neoznjen.

Društvo "Planinski raj", št. 107 S. N. P. J. ga je sprejelo k zadnjemu počitku kot svojega sobrata dne 20. julija. Pokopan je na pokopališču svetega Petra in Pavla. — Naj ti bo lahka ameriška gruda!

V tem slučaju priporočam članstvu S. N. P. J., ako se kdo preseli iz enega kraja v drugega in je tam podružnica ali društvo S. N. P. J., naj takoj vsek zahteva prestopni list, ki itak nič ne stane. Malomarnost v tem oziru povzroča dosti nepotrebnega dela in stroškov društvu in jednoli.

Rojaki, ki še ne spadate k društvu "Planinski raj", pristopite pod okrilje S. N. P. J., kar vas ne stane več, kot plačati je treba assessment in za vsak dolar bolniško podpora en dolar v upravni sklad. Sami lahko vidite, kako bi bilo v teh dveh slučajih, ako bi pokojnika ne bila člana S. N. P. J.

John Bertonec, tajnik.

Krvava tekma.

Narodi si lahko manejo roke. Ostanki v zadnji vojni padlih vojakov niso še vsi pokopani in vojni pohabljeni leže še vedno po bolnišnicah. Družine še niso pozabile na izgubljene očete in sinove in iz vojnih razvalin se še kadri in dim širi še vedno svoj vojni smrad po svetu. Vojni okodovanci niso še iztrjali od posameznih vlad svojih odškodnin in še prihajajo iz tal granate, ki jemljejo življenje poljedelcem in uničujejo s težavo zornne njive. Pa smo še zopet pri novi tekmi oboroževanja. Besede o zadnji vojni, ki je imela nalogo, da zagotovi večni mir, da zado končni udarec militarizmu in imperializmu ter zagotovi vsem narodom svobodo in blagostanje, so pozabljene. Evropa se bliža z naglimi koraki novemu krvopreletju. Anglija in Amerika gradita nove bojne ladje. Ne ena ne druga ne trpita, da bi jih kdo nadkrilil in prekorači na morju. Francija ni še niti razorožila in šete dnepe največje oboroženo silo na suhem. Povsod pa se grade novi kanoni in zlasti se vrši med veleilami tekma za premoč v zraku. Za vojne invalide ni denarja in ga ni za vojne okodovance. Ni ga za šole in za bolnišnice in za neštete druge nujne potrebe ljudstva vseh narodov. Za bojne ladje, za kanone, za puške, za vojne zrakoplove in letalne stroje se po dobi poljubno v obilici. Evropa, ves buržoazni svet drvi v prepad in je nevarnost, da uniči v tem svojem brezumnem drvenju v prepad vse sadove sto in stoletnega spovanja na vseh poljih napredka in razvoja. Iskati, katera država je največ kriva pri delu novega oboroževanja, bi bilo odveč in neplodno. Kriv je sistem in so na tem sistemu krive in prizadete vse države v kolikor so one same ki tak sistem branijo in zagovarjajo.

Dokler bo blagostanje enega naroda odvisno od suženjstva drugih narodov, dokler bo čast enega naroda odvisna od ponižanja drugih narodov in dokler bodo narodi smatrali narodno čast več vredno od blagostanja in mira, dokler bo obstojal na svetu sistem kapitalističnega izkoriščanja, ki oblikuje življenje posameznikov in kolektivno življenje narodov, toliko časa ne bo miru. Proletariat bi izdal svoje interese in interese vseh narodov ako bi sodil in obsojal novo tekmo na polju oboroževanja iz komednega stališča mednarodnega nacionalizma. Novo oboroževanje je predigra nove vojne in ta mora priti kot naravna posledica kapitalistične konkurence in imperialistične grabeljivje poljke. Naloga proletariata je, da gleda na novo oboroževanje iz svojega proletarskega stališča in da organizira proti preteči vojni nevarnosti mednarodnega enotno Tronto proletariata. Le on, le proletariat zamore napovedati novi vojni nevarnosti uspešen boj in le on zamore zagotoviti vsemu svetu krvavo potrebiti mir. To bo dosegel

ako se bo odvil popolnoma narodnim iluzijam in bo stopil na realna stala mednarodne delavske solidarnosti. Boj bo hud. Zato bo pa zmaga gotova.

Indijanske legende in pravljice.

O očetu Solncu.

Ko je rod Navajo prišel iz zemlje mraka na svet solca in luči, je bil zelo srečen. Kar vsi hkratu so popadali na kolena in žrtvovali očetu Solncu, ki je razsvetlil nebesa in ogrel zemljo, da je na nji toplo in udobno življenje za Navaje.

Ko so se Navaje preselili na ta svet, so hitro pričeli graditi svoje koče, napravili so ognje in pričeli so saditi koruzo, da bodo lahko živeli. Okoli svojega naselišča so nasadili zlato koruzno zrnje in mnogo drugih rastlin, ki naj bi jim služile v prehrano. Svoje črede so odpeljali zelene travnike, kjer je rasla sočna trava in svoje vitke konje in govedo so obrnili v krasno dolino ob reki, kjer se je svobodno paslo.

Ali kakor so potekali dnevi, tako je pričela usahovati koruzo in trava je pričela rjaveti, vodne stuge so postale suhe in Navaje so bili zelo v strahu kajti niso vedeli, kaj bi storili. Vroče solnce se je čisto približalo zemlji in vroči žarki, ki so Navajcem od začetka ugajali, so postali tako neznosni, da nihče ni mogel prestatati. Živina je padala in moške in žene same so bolele za vročino. Bilo jih je mnogo med Navaje, ki so si pozeleli nazaj v zemljo mraka, kjer je bilo vsaj hladno, toda pot tja je bila zaprta in samo neka gora je še znašla, kod je vodila nekaj pot na oni svet pot.

Poleti je mnogo ljudi obolelo do smrti, kajti vročina je bila bi se bili pred njo skrili, kajti strašna, prstora pa tudi ne, kjer cel svet je bila le pustinja; vse je bilo požgano od vročih solčnih žarkov očeta Solca.

Ko je postajalo še slabše in slabše, so postali Navaje že obupani, je poglavar sklical veliko posvetovanje očetov in čarovnikov. Deset dni in deset noči so se deli moške v skrbnem premišljevanju, kaj bi storili, da bi rešili umirajoče ljudi.

Končno so po desetih dneh in desetih nočeh sklicali skupaj celo rod, celo otroke in žene, ali so na vrh griča, zgradili žrtvenik in darovali, poleg pa molili k očetu Solncu, da bi mogočni sprejel svoje žgoče žarke zopet nazaj v nebesa in bi več tako ne pripekalo.

Ko so molili dolgo časa, jim je oče Solnce poslal dol iz neba boga nižje vrste. In od očeta Solca poslani nižji bog je razložil poglavarjem in čarovnikom rodu, da jih je vsemogočni alisal moliti. Rekel jim je: "Dokler boste ostali ruzest očetu Solncu, kateri vas zalaga z gorkoto in svetlobo, toliko časa vas bo varoval na zemlji. Solnce se bo zdaj umaknilo nazaj v nebo, a prihodnjega dne bo zopet vstalo. Padla bo težka rosa in trava bo ozelenela, voda bo zopet tekla v potokih in rekah in dežela bo postala zopet deželja blagostanja za srečne Navaje."

Poslanec je izginil, ko je to izgovoril, navajajo ljudstvo pa je presenečeno trepetalo v strahu božjem, popadalo je na obraze in hvalilo mogočnega očeta Solca.

Prihodnjega dne je bilo kakor je rekel božji poslanec, kajti solnce se je bilo umaknilo za nebo in zrak je bil ohlajen, drevje je pogladilo listje ter koruzo, še čisto posušena, je zopet ozelenela in dobila krivice. Vse je zvezetelo bujno kot prej in kazalo srečo, a največ sreče je bilo razbrati na obrazih ljudi srečnega rodu Navajo.

Tako je ostalo še dandanes. Solnce, oče, ki protežira Navaje, vsak dan razgreva zemljo in s svojimi žarki pošilja življenje rastlinstvu ter vsemu stvarstvu. Pa tudi nesrečnih članov Navaje niso pozabili in še danes slave očeta Solca za njegove dobrote. Vsako jutro, ko vstanejo, zrejo proti vzhodu in zvečer zrejo proti zapadu, zahvaljujoč očeta Solca za dobrote, podeljene preko dneva.

Ako pogledamo v naši navajski vasi hile, vidimo, da je precejše vsake obrnjene proti solncemenu vzhodu in vsako jutro, ko nas zbudijo zgodnji solčni žarki, prihajajoč skozi okno in vrata v stanovanje, si očistimo stanovanja, da oče Solnce zre v spalnico, naše prostore, česar se rad jejo nje-

govi solčni žarki. Kdor ne deli tako, krši obljubo, ki so jo dali naši davní porlavarji očetu Solcu, ko so prišli iz zemlje teme na dan solca.

Se dandanes si rodovi plemen Navajo grade svoje domove pa Arizoni in Novi Mehiki s precej obrnjenimi proti solncemenu vzhodu. Celo kjer so večja indijanska naselišča in tečejo skozi ceste, vidimo, da so hile samo po enostrani ceste, tako da so obrnjene proti vzhodu vse. Tako delajo valde starih verskih tradicij, ki jih imajo še jako v čisti, in ne spoštujejo onega, kdor jih prelomi.

Razno.

Zakaj so živali tako pisane barvane? Zanjli smo že zapisali, da so nekatere živali za barve popolnoma slepe (marvije, raki, žuželke itd.) Če nekoliko pomislimo in se potem vprašamo: čemu so potem omenjene živali razni metulji, gosenci, raki itd. tako pisane barvane v mnogih slučajih so je barve prav žive in vzbujajo pri človeku zažudenje, kako da so te živali sploh tako barvane. Ni dvoma, da doseže ta pisanost in raznolikost barv pri živalih, ko se iste "ženi". Te barve tvorijo nekako "svatovsko obleko", ki privlači samice. Kaj torej sledi iz tega? Ne moremo dvomiti, da te živali na vsak način čutijo barve, dasiravno ne tako kakor človek. — In res: znanost je dokazala, da občutijo živali barve drugače kakor pa človek. Vse omenjene živali bi morale čutiti rdečo barvo kot najtemnejšo, ako bi bile za barve slepe, kakor je slep za barve slepec. Temu pa ni tako. Mi vemo, da je ravno rdeča barva pri živalih najpogostejša in se pojavi najbolj, ko se omenjene živali drate ali "ženi". — Vse žuželke, gosenci, muhe, metulji, raki itd. razločujejo barve tako kakor človek, bi gleda skozi zeleno eteklo.

O nastanku modernega klavirja. — Klavir, ki je v novem času izmed najbolj razširjenih godbenih instrumentov, je bil v svoji prvotni obliki laški izum. Prvi takšen instrument s tipkami je izdeloval izdelovatelj instrumentov Bartolomeo Cristofori (1655 do 1731). Na podoben idejo sta prišla povsem neodvisno od njega Parizan Marino in Nemeč Kristof Schroeter (1699 do 1782). Ali niti instrumenta nista bila dovršena in sta bila modernemu klavirju mnogo manj podobna, kakor pa Cristoforijev instrument, ki je imel celo vrsto majhnih klavcev, ki so skupno tolkla na strune. Cristofori je imenoval svoj izum gravecembalo eve piano e forte. Že iz tega naziva je razvidno, da je videl glavno prednost svojega instrumenta v možnosti, določiti silo tonov s silo udarcev. Pozneje se je imenoval instrument kar pianoforte ali fortepiano. Ali laški izum ni zbudil posebne pozornosti in zanimanja. Šele Nemeč Silbermann (1683 do 1753) se je posrečilo napraviti klavir a klavirski z izpopolnjenimi tehniko. Silbermannovo tehniko so nazivali pozneje angleško tehniko, ker se je končno na Angliškem izpopolnila. Takozvano nemeško tehniko je objavil Nemeč I. Amadens Stein (1728 do 1792), ki je izdelal več kot 700 godbenih instrumentov, za kar ma je sam Mozart izrekel hvalo in priznanje. Nemeška mehanika je bila izboljšana v Parizu. H. Pape pa je prišel na misel, rabiti klavceve preplečena s klobučino ter je izumel sedanji moderni klavir.

Delo čebel v številkah.

— Neki ljubitelj čebel je izračunal, da obične čebele 11,905.000 skoraj 12 milijonov evrek, predno pridelajo 1 kilogram medu. Pri tem računju je vpošteval samo evre evetke, ki nudijo čebelarjem največ sladkornega soka za pridelavo medu. Obični čebele pri posameznih evetkah so sledeči: rdeča deteljača 6.000.000, rumena evetka regrata 125.000, grahorica 4 milijone, akacija 1.600.000, grahov evet 80.000. — Silno važno pa je, da prenašajo čebele od evetke na evetko evetni prah in jih na ta način oplodijo. Računava da je korist, ki jo s tem prinaša čebela rastlinstvu in poljedelstvu sploh še večja od koristi, čebeli nega medu in voska.

Ali veš, kakaj se tvoj deček tako rad potepa z drugimi dečki in uganja rame "porednosti"? Odgovor na to in mnoge uganke v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakon biogenetike", katero izdaja pri Knjižnici matije SNP.

Iz zgodovine laških fašistov.

Priloge izdaja organizacija "Anti-Fascist-Alliance of N. A.", ki ima svoj glavni sedež v New Yorku in ki se z vsemi svojimi močmi bori proti fašizmu, da bi se fašizem razprostrl po Ameriki. To zvezo je odobrilo veliko številno delavskih organizacij.

PETO POGLAVJE

Bilanca črnega terorizma.

V spisu, v katerem piše neki publicist o razvijanju laškega fašizma v provinci Reggio Emilia na Laškem, je na koncu seznamek povzeto škodo. Ker se ta zgodba peča le z dogodki v dobri od mesecev — so publicisti podatki posebno značilni.

Pisce pojasnjuje, da je njegov seznam nepopoln iz potrebe, ki mnogo najhujših dejanj, ki jih imajo fašisti na svoji kosmatni, je nezapisi. Požigali so ti lopovi poslopja in pohabljali de- ne, ne da bi vedela ostala provinca kaj o tem, in ne da bi kdo stal tiste zločine. Nadalje je na sto in sto oseb, ki so padle faš- istov roke, a se jim je posrečilo uiti ter tako rešiti golo življenje. Število je ogromno, in seznam njih imen bi neznansko podal- ja spis.

Pisce podaja splošen pregled o tistih grozovitostih takole:

MRTVIH: Osem, med njimi A. Zaccarelli in G. Gasparini. Te tri niso bile iz vrst radikalcev. Mnogi so bili priprosti kmetje, ki niso bili članje poljedelskih kooperativ.

POŽIGI: Delavski tempel v San Ilariju, tiskarna lista "La Giu- stizia", delavska zbornica v provinci Reggio Emilia, knjigarna so- cialistične tiskovne družbe, glavni stan socialističnega kluba.

ZASTAVE IN SLIKE: zasežene in potem sežgane na javnem ognju; vzete iz uradov kooperativnih organizacij v vsakem mestu v provinci.

OBČINSKE UPRAVE NASILOMA ODSTAVLJENE: delavski upanje in drugi uradniki krajevnih vlad so bili prisiljeni "resignati" in fašisti so na mesto njih zagospodarili v šestnajstih občinah, med temi je Reggio Emilia, Coreggio, Fabbriano, Luzzara itd., itd.

UGRABITVE IN IZGONI: Voditelji delavskega gibanja in vseh drugih so bili ugrabljeni ter izgnani iz svojih trgov, vasi, mest in celotnih občin. Ti begunci, ki jih je bilo na sto in sto, bi našli zopet na listovsko preganjanje, če bi bili v drugi mesta.

Takšna je povest o eni sami provinci tekem pol leta. Pomnožite to še grozote in števila s petimi ali šestimi, pa utegnete imeti popol- no to grozodejstvo in tolovajstvo, na katerih sloni fašistovski ob- staj v tej provinci. Pomnožite pa vse to s številom vseh pokrajin v celi deželi, pa boste dobili celo vso to nasilje, na podlagi katerih Mussolini s svojimi kohortami zgradil svojo kruto in brezprimer- no diktaturo.

(Pride še.)

Iz delavskega sveta.

(Federated Press.)

Unija zmaga. Krojaška indu- strija v Louisvillu, Tenn., je do- la organizirana. Vsi krojaški delavci so dobili \$2 tedenskega plačila.

Stavka krojačev unije A. C. W. U. v Buffalu je še v tiru. Stavka traja že dva meseca. Sodna prepo- sed piktiranja je bila zadnji te- ten toliko ublažena, da šest stav- karjev lahko molče hodi gorpadel na drugi strani ceste pred tovar- nami.

Stavka cestozelznjskih name- stencev v Schenectadyju, N. Y., še traja. Družba obratuje električne trole s skebi, ki pa vozijo prazne voze ulicah. Ljudstvo se poslužuje avtobusov.

Stavka telefonistk v Novi An- dili se nadaljuje.

Wardove pekarije so hudo udar- ene v mestih, kjer so močno de- lavske organizacije. V Clevelandu in Cincinnati so trade-unije pre- porile mnogo trgovce, da so od- povedali Wardov kruh. Ward- baking Co. je znižala mezde in pre- trgala vse stike z organizacijo delavskih delavcev 1. maja.

V Bostonu so zastavkali kovi- čarji, ki izdelujejo rezila Gillette za znane britvice "safety". Delavci niso organizirani.

Tiskarski delavci v Chicagu, ki delajo v tiskarnah za komercial- ne tiskovine, so se izrekli z 2030 glasovi proti 7 za štrajk, ako jim lastniki tiskarn ne povišajo mezde na \$55 za 44 ur dela v tednu.

Stavka mornarskih delavcev, organiziranih pri I. W. W. (Mar- ine Transport Workers' Union), je zabruhalna v terek v New Yorku in Hoboken. Osem parnikov raz- nih družb počiva. Delavci zahteva- jo večjo mezdo in krajši delavnik.

Razne vesti.

VOJNA RUDARJEV V ANGLIJI PRIDE.

Frank Hodges obliče Združene države v septembru.

London. — (Fed. Press) — Frank Hodges, tajnik organiza- cije rudarjev v Angliji, poseti Kairo in Združene države v pri- hodnji mesec. Govoril bo na javnih shodih v Washingtonu, New Yorku in Chicagu.

OTROCI, ROJENI MED VOŽ- NJO, IZVZETI GLEDE NA KVOTO.

New York, N. Y. — Otroci, ro-jeni na ladji pod inozemsko za- stavo, morajo biti pripuščeni v Združene države kljub zaporni sta- tisti postavi, je dejal priseljski komisar Curran.

Poljska deklica Zofija Frygon

in vse njene reforme. Odpravljeno in izgnani sultan, ki se nahaja v San Remu, ne more več misliti na povratek in "dinastija Osmanov, ena najstarejših na svetu, je odšla s Habsburžani, Hohenzollerni in Romanovci vred v pozabnost.

Pogodba je nadomestila sveresko pogodbo, ki je bila podpisana v Sevresu, Francija, ravno pred tre- mi leti in katera je izzvala revolto Kemala paše proti sultanu. Kemal je organiziral rebelno vlado v Angori in zmagal v civilni vojni kakor tudi v vojni s Grško ter takorekoč diktiral zaveznikom nove pogoje miru. Turški diplo- matje, ki so podpisali sveresko po- godbo, se danes v izgnanstvu, kajti na njihove glave je razpisana nagrada.

Angličani so obdržali mandat Mezopotamije z oljnimi vrelci v Mosul, Franciji Sirijo, ki je bo- gata na tobaku in bombažu, Ita- lijani pa otok Kasteloro; vsi skupaj so dobili prasto pot skozi Dardanele in Bospor.

Turčija mora še rešiti vpraša- nje mezogetamske meje z Anglijo in vprašanje raznih koncesij ter predvojnih dolgov s Francijo.

London, 25. jul. — Lloyd George, prejšnji ministar predsednik Anglije, je rekel sredi, da ni Anglija še nikdar podpisala tako poniževalnega miru kakor je lo- zanski s Turčijo.

LJURAVNI ŠKANDALI NEW- YORKE GOSPODE PRED SO- DIŠČEM.

(Nadaljevanje s prve strani.)

ro, brzojav, telefon in v novejšem času tudi radij.

Zadnja ljubavna pustolovščina tega moža je največ pripomogla k temu, da so prišlo ljubavne afe- re newyorških bogatašev pred so- dišče. In to je imel z ženo bogatega brokerja Ryana.

Maxwell je sedaj star 53 let. Rojen je bil v Glasgou. V Ame- riko je došel pred dobrimi dvaj- setimi leti. V njegove ljubavne pustolovščine so zapletene ženske, ki so že matere mnogih otrok. Skoro vsako leto se je zaljubil v kako omoženo žensko. Ljubavne razmere, ki jih je imel s mrs. Mu- riel Creidler, so bile trajale tri leta.

Ko se je naveličal te ženske, je obvestil njenega moža o tej stva- ri, in razkritje je tako hudo za- delo njenega moža, da se usmrtil.

Zadeva ni toliko značilna radi oseb, ki so zapletene vanjo, kol-ikor radi krogov, v katerih je Maxwell uganjal svoje ljubavne pustolovščine. Med bogatimi krogi je največ postopanja. Temu se rada pridruži obrekljivost. Max- well je bil svojčas reven. Uglaso- val je klavirje. Obogateval je jel zahajati v kroge, kjer je malo delavnosti veliko pohajkovanja. neznansko dosti obrekovanja in nemoralnosti, čeprav se da taka gospoda kaj rada videti v tej ali ali oni cerkvi.

O "človeških leopardih".

Francoska vlada je pravkar proslila ligo narodov, naj ji do- voli kaznovati s smrtjo tiste afriške domačine, ki se oblaščijo v leo- pardsko kožo, si pritrjujejo železne kremplje na roke in noge, in potem pa greže v zasedi kakor zveri, ki jih predstavljajo, skočijo na mimoidoče na gozdnih stazah, jih zadavijo, ter jim izpijejo kri in pojedjo njih telesa.

Morda ne pride nikoli več tako čuden in izreden problem pred ligo narodov.

Ti "človeški leopardi", kakor se nazivljajo, so se v zadnjem času zelo pomnožili, in v zadnjem letu jim je padlo na tisoče in tiso- če drugih domačinov v zapadni ekvatorialni Afriki v žrtve.

Med afriškimi plemeni je zelo razširjena močna ali jako nizkot- na vera, prepletena z verskimi motivi. Po tej meniji mnogi A- fričanje, da imajo poleg svoje človeške duše še "drugo dušo", ki se preobrazi v žival, ali pa stopi v njih telesa ter jih izpremeni v živali. Po njih mnenju zapadejo sami smrti, ali jih zadene nesre- če, če jim umre tista "druga du- ša" ali pa če se ji pripeti kaj hu- dega.

Karkoli okrepi "gozdno dušo", okrepi tudi nje same. Zato jih okrepča kri, ki je pišejo, in me- so, ki ga iztrgajo iz človeških trupel ter pojedjo.

Na nekakšno podobno zverin- stvo, ki je popolnoma jasno sodni- ni vedl, je bilo naleteti v sred- njem veku tudi pa Evropi. Pripa- vedke o pasjeglavih in volkodla- kih nam pričujejo o dejstvu, da so se cele tolpe moških in žensk i- mele za volkove. Obločeni v vol- ke so se potikali po deželi, se skrivali ter prežali na svoje ž- rtve. Podrli so svoje žrtve na tla, jim razparali vratove in požri- meso, kakor to delajo sedaj "člo- veški leopardi" v Afriki.

Zahteva od lige narodov je del tajnega poročila, ki ga je predlo- bil kamerunski guvernier Carde v tistem delu dežele okoli ekvator- ja na zapadni strani temnega kontinenta ali Afrike. Francozom je podeljen mandat nad tem o- zemljem. Ustanovili so sodišča za zatrtje "človeških leopardov", ali v tem okrožju ni nobene postavne kazni za kanibalizem. Francozje so izdali sodno odredbo, po kate- ri je določena smrtna kazen in naložena visoka denarna globa tem "človeškim leopardom". Ali to sodno odredbo mora odobriti in in potrditi liga narodov, preden jo smejo izvesti francoske obla- sti.

Zato tudi takoj izpočetka ome- njeni korak od strani francoske vlade.

Afriški belokofci so začeli ob- račati svojo pozornost na te člo- veške leopardi približno pred ka- kimi desetimi leti. Preklovalci in ofirji, ki so vodili francoske, belgijske in angleške nesebne, so sliki, kako se ljudje doma- ši nathoma pogovarjajo o strahot- ah in grozotah, ki jih uganjajo "človeški leopardi". Toda vse ti- ste govorice so pripisovali ljud- ski praznovernosti.

Ali kmalu so se uverili, da ni temu tako. Pričela so se pojavlja- ti mrtva trupla. Vratovi so jim bili preprani in meso iztrgano. Na njih je bilo poznati znake krempljev, ki pa niso odgovarja- li onim poznanim živali. In oblasti so morale verjeti, da morajo biti ljudje, ki so v vsakem oziru po- smemalci zverinskega leoparda.

Naposled jim je prišel popoln dokaz o tej domnevi v roke. Fran- coski preiskovalec Degouilles je preučeval navade makaškega ple- mena, ki biva približno tristo milj v središču Kameruna. Nekoč se Degouilles odpravi na obisk v bližnjo vas. Mirno je šel in pre- vidno pa opretno po očki stori goščavo. Nenadoma vidi pred sa- bo čisto pišel in skromen stude- nec. Ob njem je klečala deklarka domačinka z vrčem vode. Razi- kovalec je hotel fotografirati, pa je še postavil svojo kamero. Preden pa je mogel naravnati svojo lečo, začuje nekakšno rož- ljanje v vejstvu košatega drevo- na nad studencem. Videl je po- tem, kako je dekle pogledalo na- vzgor in kako so se ji oči napl- nile z grozo.

In še preden je mogla deklarka skočiti na noge, skoči nanjo z ve- je nad studencem ogromno bitje.

Laprva se je raziskovalcu zde- lo, da je to orjaški leopard, ali ko je pošast švignila po zraku, je za- gledal Francoz pekinsko grd ob- gledal Francoz pekinsko grd ob- gledal malo pod leopardovo glavo in silne črne roke pa noge moleti iz- pod marogaste kožuhovine.

Pošast, je zadel dekle kakor živa strela. Raziskovalec je po- tem videl, kako so se okovane ro- ke zajele dekleta v vrat. Zato je nameril svoj samokres in ustrelil. Roke so se razklenile, pošast je še enkrat poskočila ter se potem zvrnila na tla mrtva.

Raziskovalec je prišel na li- ce mesta, kjer je ugledal "člove- škakega leoparda".

Leopardova koža mu je bila tesno privezana okoli hrba. Na rokah in nogah so bili pritrjeni dolgi in ostrji železni kremplji. Ustne so bile potegnjene nazaj kakor pri živali, kadar skoči na svoj plen.

Raziskovalec se je okrenil k dekletu, in tudi ta je bila mrtva. Železni kremplji so bili zasedeni v vrat. Žile so bile pretrgane.

"Človeški leopard" je prežal z drevesa na dekle. Če bi ne bilo raziskovalca tjaka, bi bil popil dekletu kri na vratu, a truplo pa zavlekel na kakšen skrit kraj, kjer bi dokončal svojo pojedino.

Poročilo o delovanju "človeških leopardov" in njih množenju je bilo čedalje več. Na francoski po- sest so neki opustili kanibali "vo- je prvotno navado posamjenega pohajkovanja ter se pričeli shaj- jati v velikih tolpah.

Sklenuje jih eden njih duhov- nov s tem, da to naznanja z boh- nom. Kadar se jame razlegati to bobnanje, zbeže vsi domačini ki niso kanibali, v svoje koče. Kajti po njih mnenju niso "človeški leo- pardi" navadna človeška bitja, nego obsedna z leopardskimi du- hovi.

(Konec prihodnjaj.)

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Predsednik Vincent Calmar, podpredsednik Andrew Vldrich, R. F. D. 7, Box 51, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Blas Novak, gl. blaginjak John Vegrich, urednik glasila Jože Zvertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

FOROTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenak, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, Box 673, Ely, Minn., John Terrell, Box 52, Hendersonville, Pa., John Gorsick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNISKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VZHDNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 286, Moon, Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: John Grodzki, 14821 Pepper Ave., Cleveland, O., Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., na jugozapad, Max Marx, Box 166, Buhl, Minn., na severozapad, Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:

Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 28th St., Chicago, Ill., Frank Somrak, 5800 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združiteni odbor:

Predsednik: Frank Alei, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.

John Owen, 3639 W. 28th St., Chicago, Ill.

Joe Shuk, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, O.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZOR!—Korespondenca z gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNISKE PODOPE SE NASLOVE: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vabijo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodnje glade poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zalta, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgornj.

Vsi prisilni za gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, naročila in spili vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

RAZNA NAZNANILA.

Harmarville, Pa. — Društvo "Rdeča bodočnost", št. 473 S. N. P. J. priredi piknik dne petega avgusta na farmi J. Onkera v Veroni, Pa. Ujuzno vabimo sosed- nja društva iz okolice, da nam prisločijo za pomoč dne 5. avgu- sta. Čisti dobiček bo v korist do- mače blaginje. Začetek je ob do- vetih dopoldne.

Vabimo vse mlade in in stare. Za mlade bo igrala harmonika, da se bodo lahko zasukali. Tudi praz- nim žolodcem in suhim grlom ne bo manjkalo, kar bo prekrbel ob- bor.

Vstopnina je za moške 25c, žen- sko pa so vstopnina proste. — Matevž Langus, tajnik.

St. Louis, Mo. — Članstvu dru- štva "Planinski raj", št. 107 SNPA, naznanjam, da se morajo zanesli- vo udeležiti prihodnje seje, ki se vrši dne 5. avgusta t. l. v nagradnih prostorih. Na dnevnem redi bodo važne zadeve, katere je treba rešiti in obenem bo splošno glasovanje št. 1. Na zadnji seji nas je bilo tako malo, da nismo mogli ničesar skleniti. Zatorej ste naprošeni, da se udeležite prihodnje seje v pol- nem številu. Dalje ujudno opozar- jam člane, ki radi pozabijo plačati assessment, da Edor ne bo plačal do 25. v mesecu, bo suspendiran. Jaz

ne bom zalagal za nikogar. Toliko v prijazno polsnilo vsem priže- tim. — John hertonbetl, tajnik.

Prenajanje oces. — V Ameriko so poklicali dunajskega profeso- rja Kopanyja da bi lahko nada- ljeval svoje preučevanje o prena- janju oces. Profesorju Kopanyju se ni samo posrečilo pri ribah in dvoživkah oči ene živali prenesti na glavo druge živali tako da se oko in očesni živec arasteta sku- paj in da živali s tujimi (tudi u- metno tujimi) očmi lahko vidiho, temveč so sem poiskali posreči- li tudi pri živalih nasaleh, Kopa- ny je slepi podgani dal zdravno o- ko druge podgane in izvrši ope- racijo tako, da se je živec z oče- som zarsel ter podgana sedaj vi- di a — tujim očesom. Podgana je videla takoj, kakorhitro se je pri- čelo oko prijemati in že je sama iskala živeč, kar je znamenje, da vidi. Velik pomen teh eksperimen- tov je umljiy in kajpada mnogim slepecem daja novo upanje.

KNJIGE

KNJIŽEVNE MATICE

S. N. P. J.

Književna matica Slove-nske narodne podporne jed- note je izdala in ima v za- logi sledeče knjige:

Slovensko-angleška slo- vnica: Dodatek raznih korist- nih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, posloveni Ivan Molek. Povest iz živ- ljenja ameriškega proletari- jata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.10 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Mo- lek. Povest iz doslej skrite- ga kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenetije. Spisal Howard J. Moore, poslove- nil J. M. Zelo podučna knji- ga, ki tolmači mnoge natu- re zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. 8 slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, naroče- ni skupaj, dobite za tri do- larje. Vse štiri knjige za šest dolarjev. Vredne so!

Naročbo, s katerimi je po- slati denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA,
2657-59 So. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Julija 31-23) pomeni, da vam naročnina poteče na ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstav- ljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustav- ljen, valed napačnega naslo- va, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi dru- štvni tajniki in drugi za- stopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. plačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago je za leto \$6.50, pol leta \$3.25.

Za Evropo stane za pol le- ta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave.,
CHICAGO, ILL.

Njeno življenje.

Povest — Spisala Zofka Kveder-Demetrovič.

Kuzova knjižnica — Izdala "Matica slovenska".

(Dalje.)

"Luj, kaj se je zgodilo, reci, povej," je prosila Tilda.

"Pozneje, ko pridemo iz mesta," je miril brat. "Najbolje bo da počakaš do doma." In prijel jo je za roko in jo stisnil.

"Ne morem strpeti, ne muči me," je rekla. "Povej!"

Molčali so vsi trije. Hitro se je vozila kočija po šumih ulicah, čez trge. Okrenila je nazaj. Vedno bolj so samele ulice, že so bili v predmestju; vrtovi so se vsiljevali med hiše, že je držala cesta ven iz mesta.

"Povej, Luj! In ti, kaj si storil?" se je obrnila na Rajka. "Kaj te nisem prosila?! In nisi mi prizanesel..."

Deček je povesil oči. Temno mu je zardel obraz, ustnice so se zategnile, roke so se zatresle, toda molčal je.

In brat je začel pripovedovati.

"Prvih štirinajst dni je bil zelo dober, vsi smo ga radi imeli. Žena in otroci ga niso mogli naveličati. Tudi jaz sem bil zadovoljen. Življenjsko dečko, ali odkritosrčen in nepokvarjen. Odprl sem mu srce. Skupaj smo hodili na izprehode, kopat se, plavat. Potem je nenkrat začel unajati in se potepati. Knjig se pogledal ni, a nisem ga niti prej mnogo mučil s njimi. S Perdom sta se skregala, ker mu je zaludil v obraz, da je lažnjivec. In res je lagal. Kar nobene resnične besede več ni bilo iz njega. In vedno je bilo huje. Začel sem mu pretiti, da bom tebi pisal, pa ni nič pomagalo. Dopoldne je izginil in večer se je vrnil, še na obed ga ni bilo. Začeli smo ga zapirati v stanovanje, skozi okno nazaj je ušel. Nisem ga kaznoval, ne tepel, z lepo sem mu prigovarjal. Še več sem ga jemal s seboj, povsod, celo v kavarno, kadar sem šel čitat časopise. Ali kar izpred oči mi je izginil. Rekel je potem, da se je izgubil, da me je čakal tu in tu na ulici. A nič ni bilo res, vse je bilo laž. Začel sem ga slediti, kam hodi. Nekake pol podivjane dečke si je bil našel za prijatelje, ki so po cele dneve iztikali okoli po mestu. Opazil sem, da hodi v kinematografe. Tudi jaz sem ga bil prej večkrat vzel s seboj, če se mi je zdelo, da je program primeren za njegova leta. Ali to mu paš ni bilo dovolj. Samo tega nisem vedel, od kod ima denar. Dal sem mu večših kak groš, da je imel za sladolede, pa za bombone, za marko, če bi hotel pisati tebi ali kakšnemu prijatelju... A to ni bilo dovolj. Njegovi novi tovariši niso bili taki, da bi mu mogli oni kaj dati... Pazil sem... Ženi sem rekel, naj tudi ona gleda... In pomislil odkrila sva, da nama krade denar iz denarnice... Nisem hotel verjeti sam svojim očem. Opazoval sem ga dva dni. Nisem se zmotil... Celo služkinji je vzel par kron iz njenega kovčega... Sam sem ga pristregel pri tem in našel denar v njegovem žepu..."

Kakor smrt blede je poslušala Tilda. Brat jo je držal za roko. Ni ganila se ni.

"Sam nisem vedel, kaj bi počel. Ali to sem čutil, da ti ne smem prikrivati resnice. Ti moraš vedeti vse. Potrebno je, da veš. In tako sem se odločil, šel na vlak in se pripeljal k tebi, da se posvetojuva..."

"Kaj je res, kaj je vse res?" je vprašala Tilda in vprla svoj žalostni, trpeč pogled v sina.

Deček je zdrl na kolena, stisnil je obraz v njeno naročje in je zaihtel. "Vse je res, mama..."

"Moj Bog, moj Bog, kaj me še čaka?" je stokala Tilda in položila svoje trepetajoče roke na sinovo glavo. "Kaj vse mi boš še storil, o ti, sin!..."

In tudi brat je mislil molče in potresen v duhu, are: "Kaj te čaka, o sestra! Kaj še vse ti bo prizadel sin!..."

Vedel je: teklo dediščino nosi v sebi ta otrok, usodepolno...

XIII.

Ze pred sedmo sta odhajala Mimica in Rajko z doma. Mati jima je pripravljala zajutr, pomagala jima je zložiti knjige, zvezke; pregledala ju je, če sta se dobro oblekla, če nista pozabila žepnega roba, kruha za ob desetih. Lena je že prej odnesla mleko z doma ali pa odšla na trg z raznimi malenkostmi, ki so jih pridelovali doma. Včasih, kadar je imela srečo, sta jo srečala, ko se je vračala. Ustavila se je, malo pogovorila in ju z dobrimi sveti pustila dalje. Če je bolj prodala, kakor je mislila, je dala vsakemu dva krajcarja, važno, kakor da daje cekine.

"Tukaj imata, kupita si kaj, že porečem mami," je pojasnjevala. Sama zase si ni nikoli ničesar privoščila. Tilda ji je naročala, naj se vozi s tramvajem, vsaj kadar gre na trg, ali ni hotela.

"Zakaj mi je pa Bog ustvaril noge? To daljino že sem premagal. Pri nas v hribih ni nobenih tramvajev, pa so ljudje živi in zdravi kakor tukaj. Moje noge so trdne in hitre, po kaj bi jih razvajala!"

Tiho je bilo v hiši čez dan, ko ni bilo otrok. Popoldne je zdaj Tilda, zdaj Lena stala na pragu in gledala dol po cesti, če Mimica in Rajko še ne gresta. In ko sta ju oddale zapazili, je že skočila Lena v kuhinjo in podžigala trske, da se je kava segrela in da sta imela takoj kaj jesti, ko sta stopila v hišo.

Ko sta si malo odpočila, sta morala pripovedovati, kako je bilo v šoli. Posebno na Rajka je Tilda pazila. Vse naloge je delala s njim, vsega se je učila, česar se je učil. Stokrat mu je pokazala in razjasnila vsako stvar. Ni se rad učil. Sedel je pri knjigi in mislil na druge reči. Mati je že zdavnaj znala razložit, on pa še pojma ni imel. "Ne hodi tako raztresen," ga je prosila. "Mili, kaj deláš..." A ni mnogo pomagalo. Če je le mogel, se je pobral od knjig. Domače naloge mu je morala narediti vse in še komaj ga je spravila, da jih je prepisal.

Vsak čas je hodila v mesto izpraševati profesorje, kako je s njim. Niso bili zadovoljni. "Za nič se ne zanima," so trdili. "Prav lahko se uči, a ne veseli ga. Za učenje nikdar ne bo. Len je."

Samo kratkočasil bi se. Najljubši je bil, ljubiv in uslužen, če ga ni stalo to nobenega napora. Nikoli ni delal načrtov za bodočnost kakor drugi dečki v njegovih letih.

"Reci, povej, kaj bi bil rad?" ga je izpraševala Tilda. "Dobro, pa te dam pozneje, ko boš star štirinajst let, kamorkoli te veseli. Morda bi bil rad mehanik, morda bi rad na morje, na ladjo!"

"Kaj bi bil rad?" se je smejal. "Milijonar in nič drugega, mama!"

"In kaj bi delal, če bi bil milijonar?"

"Nič, mama. Zabaval bi se. V avtomobilu bi se vozil, barko bi si kupil, kinematograf, konje. Godbo bi si najel, vodil prijatelje v restavrant, pa bi se veselili."

"Ali človek mora tudi delati, učiti se mora, nekaj mora biti!"

"Zakaj? Kdor je bogat, ne mora ničesar. Še z mezinčcem se ne bi dotaknil dela, še od zunaj ne bi pogledal knjig! To je samo za take siromake, kakor smo mi, ki nimamo denarja."

Zaman se je Tilda trudila, da mu dokaže, kako oduren in zaničevanja vreden bi bil tak človek, kakršnega si predstavlja on za ideal. Ostal je pri svojih nazorih.

Ali ljubila ga je, pa se je tolažila, da to samo tako blebota, da ne misli resno. In da je pač še nezrel deček. Da pridejo leta in ga izpremenijo.

Mimica je začela bolehati.

Bila je vedno prav nešča. Ali zdaj je pokazljevala. Tilda je šla s njo k zdravniku.

Rekel je, da je treba prav pasiti na njo, naj dobro je, pije mnogo mleka. In naj se ne muči preveč s delom.

Mimica je bila jako pridna. Ko je začela hoditi v strokovno šolo, je prosila mater, naj ji kupi živalni stroj. Naj ji ga kupi na mesečno odplačilo; leto dni bodo plačevali, a v dveh letih bo stroj že toliko koristil, kar so dali zani, Tilda ji je naredila po volji. In komaj se je Mimica naučila v šoli živati srajce, perilo, posteljnino, že je tudi doma svečer živala, kar je bilo potrebno bratu, materi pa Leni. Tudi sosede so se prihajale, da jim zarobi robe ali sniže predpasnik. Dala so ji rade sange od sebe par desetino in Mimica je bila ponosna na svoj prvi akromni zaalušek. Vse do poslednjega vinarja je dala materi in če ji je ta pustila kakšno desetico, češ, to je njeno, tudi ona mora imeti kaj od svoje pridnosti, jo je gotovo dala Rajku. Če ni dala sama od sebe, ji je že drugače izmamila, s laskanjem in tofšami, češ, drugi dečki imajo to in ono, a on ničesar. Vedno je kaj potreboval; lep nožič, notes in druge take malenkosti, brez katerih bi bil prav lahko prestat.

V počitnicah je Mimica pomagala živati bali neki nevesti iz vasi. Tilda jo je morala mnogokrat prav spoditi ven, da ni sedela vedno v sohi pri stroju. Bila je stara petinajst let in otroški ponosna je bila, da zna živati perilo že ravno tako lepo kakor odrasla življa. Zaalušek je bila namenila za obliko materi, Vsa blažena je bila tisti dan, ko je šla s Tildo v mesto kupovat blago.

Mimica je dobila mater ganila; v tolažbo ji je bila. Zakaj s Rajkom so bile vsak čas razne nengodnosti, vsak dan ji je delal večje skrb. Z muko je končal prvi razred račne in Tilda jo skrbelo, kako bo dalje. Zdal jo je še nekaj poslušal, ko mu je razlagala in ga učila; ko bo večji, bo še težje s njim. Kljub jegulji ji je znal smukniti iz rok.

Mimica je slutila materine skrb. Ali bila je frameljivega srca in ni znala pokazati svojih čustev. Nikoli ni naravnost potolažila matere, če je videla, kako se žalosti zaradi Rajka. A pozneje popoldne ali drugi dan je vedela vedno kaj lepega povedati o njem; da ji nosi knjigo in mapo, kadar je trudna; da je mnogo večji kakor njegovi prijatelji, ki so enako stari; da se je akregal na poti s nekim kmetom, ker je ta le pretepel svojega osla, in podobne malenkosti. Pripovedovala je materi, kako je ta in oni imenitni mož bil v svoji mladosti lahkomiselni, kako se je alabo učil v šoli, a kljub temu da je postal slaven. Če je le mogla, je prikrivala Rajkove napake. Rajko je to vedel in kadar je stvar kazala, je brez pomisleka zlorabljal sestrično dobroto.

Mimica je bila v šestnajstem letu, ko se je začela javljati pri njej bolezen. Tilda se je prestrašila zdravniških besed. Pozorno je pogledala Mimico in res se ji je zdelo zelo slabotna in šibka. Tiha in akromna je bila, vedno je bila v ozadju, tako da niti mati ni zapazila, da je blede in da ji kaj manjka. Zdal jo je nova skrb zgrabila za srce. Da ji oboli dobra, nežna, akromna Mimica, kaj bo počela... Tako otroška je bila videti in vendar je gledala iz njenih oči velika resnoba. V drobnem telesu je prebivala trdna in lepa duša.

"Tako šibka si in majhna," je rekla Tilda hčerki, ko sta se vračali domov. "Nisem doslej nikdar mislila, da mi lahko oboli in umrješ, a zdaj se bojim. Zelo se bojim..."

"Kaj bi se bala, mama? Meni ni nič, to sama najbolje čutim. Le zato sem šla s teboj k zdravniku, da ti ugodim."

"Jaz sem bila v tvojih letih močna in velika, že skoro popolnoma odrasla. Dobro se spominjam."

"Ti si ti, mama. Ti si bila vedno nekaj posebnega," je rekla hči in oči so se ji zaiskrile. Velika ljubezen in ponos sta sijala iz njenih.

"Da, da, moja otroška leta so bila srečnejša od tvojih, sira," je menila mati. "Nobenih skrbí nisem poznala, ničesar hudega nisem slutila v življenju."

"No, vidiš, zato ti je zdaj tem teže. In zakaj praviš 'srečnejša'? Kaj nisem tudi jaz srečna? Lepo mi je, ničesar boljšeja si ne želim. Naš hči, pa ti, Lena, Rajko, to je največja sreča in največje bogastvo za me, kar si ga morem zamisliti," je zatrjevala Mimica.

"Zelo dobra si, draga. Nobene bolečine mi nisi prizadela nikdar, nobene težke ure. Le zdaj paži, da postaneš bolj zdrava in trdna, pa bom zadovoljna s teboj," ji je odgovorila mati.

(Dalje prihodnjik.)

Lev Tolstoj: Rodbinska sreča.

Prvi del.

(Dalje.)

Predvečer k svatbi določena dneva zvedrilo se je vreme. In po dolgem deževju, s katerim je nastopilo leto, nastal je prvi hladni, žarni jesenski večer. Vse je bilo mokro, hladno in svetlo; a na asovnika bila je najprej opaziti jesen, prižanost barv in golčice. Nebo bilo je vedro, hladno in blede. Šla sem spat, srečna po misli, da bo jutri, na dan najine poroke, lepo vreme.

Ko sem se prebudila ob zori, dvignila sem se iz sna in misel, da bo že danes to zvršilo... prestrašila in vznemirila me je popolnoma. Šla sem na vrt. Sonce je baš vzhajalo in sijalo skozi lipove veje. Steza je bila nastlana s velikimi listjem, cvet je le slabo visel kje na stebliči. — Rezak mirak se je to pot prvokrat liki srebro leketal na belozeleni travi. Na vedrem nebu ni bilo videti nenege oblaka.

"Torej že danes!" povprašala sem ga, komaj verujoča v svojo srečo. "Je li mogoče, da se jutri ne vzbudim več tukaj, marveč v Nikolajskem? ... Ga mar res ne bom več prišakoval in pozdravljala ter se na večer in po noči pogovarjala o njem s Katro? Ne bom mar več sedela s njim pri klavirju v 'Prokavski' dvorani? Ne bom ga več bojazljivo spremljala v temne noči?" Spomnila sem se, da je večeraj omenil, da prihaja poslednjičkrat in ko me je, Katra prisilila naj bi poskušala svatovske oblike, ter je rekla: "pripravljeno za jutri" — verjela sem za trenutek, potem pa vnovič dvomila o tem. Torej od danes bom že živela pri sverki, brez Nadješe, brez starega Gregorija in brez Katre. Mar res več ne bom po svoji navadi pred spanjem poljubljala svoje odgojiteljice in poslušala, kako ona govori, zamuje me po svoji stari navadi, s križem: "Lahko noč, gospodičnat!" Ne bom učila več Sofije in se igrala s njo, ne bom je več budila trkajoča ob sid, dokler zaspiš nje zvoni smeh! — Z danes torej postanem tuja sama sebi in se mi odkrije novo življenje, uresniči moje nade in tečaje! Bo li trajalo to novo življenje na zmlaji? Z nestrpljivostjo sem pričakovala Sergija, teklo mi je bilo samaj s temi mislimi. Prišel je kmalu in le pri njem sem verjela popolnoma, da bom sedaj njegova žena in nehala mi je ta misel biti strašna.

Pred obedom ali smo v našo cerkev, da bi bili navzoči pri naši pokojnim očetom.

"Ko bi bil sedaj živ!" mislila sem si, ko smo se vračali domov in sem se molče vpirala na roko človeka, kateri je bil najboljši prijatelj tega, na katerega sem mislila. Klanjajoča pri molitvi čelo h kamenitem ograji v kapeli, predstavljala sem si svojega očeta tako živo, da sem verjela, da me njegov duh obdaja in blagoslovlja moje izvolitev in zdelo se mi je, da sedaj, da je njegova me blagoslovljajoča duša navzoči in da čutim nje blagoslov.

A spomini, nade, sreča in žalost stekale so se v meni v vznemljen prijeten čut, ki se je šudovito nujal s svežim ožračjem, tišino, golimi poljanami, bledim obnebjem in žarečim, toda slabo ogrevanim solnce. Zdelo se mi je, da me je oni, s katerim sem šla, razumel po vsem in deli s mano moje čustva. Šel je počasi in molče in njegovo lice, na katero sem ozrla le redkokedaj, kazalo je tudi oni resni izraz, ki je vladal v prirodi in mojem srcu.

Nenkrat se je obrnil k meni opazila sem, da mi je hotel nekaj povedati. "Kaj, ko bi začel govoriti o tem, kar mislim jaz?" prišlo mi je na um. In res začel je govoriti o mojem očetu, ne da bi ga imenoval. "Ah, rekel mi je enkrat v šoli: vzemi mojo Marico!" dejal je.

"Kako bi bil sedaj srečen!" rekla sem, stiskaje k sebi močnejše roko, ki je podpirala mojo.

"Vi ste bili že otrok," nadaljeval je, sroč mi v oči; "pa sem že rad gledal v te oči in ljubil je zgolj zaradi tega, ker so bile podobne njegovim očem in nisem pomislil, da mi bodo kdaj tako drage same od sebe. Imenoval sem vas takrat Mašo."

"Tikajte me," opozorila sem ga.

"Hotel sem ravnokar to storiti," odgovoril je. "Še le sedaj se mi zdi, da si popolnoma moja."

In miren, srečen in iskren njegov pogled počival je na meni.

Šla sva polagoma po slabo uglašeni stezi preko polja in najinih korakov in glasov ni slišal prihoda, nego midva sama. Z ene strani, preko nižave tja v oddaljene šume raztezalo se je žolto strnišče, na katerem je muzik s svojim plugom molče obračal črne brazde. Razpršena čeda konj pod gorovirjela se je popolnoma blizu. Na drugi strani zopet in pred nama do vrta, izra katerega se je videla naša hiša, zelenela je še ozimna. Solnce je gredo le mlačno. Po čistem zraku letela je pajčevina kakor avila, padala na opustošeno strnišče, letela nama v oči, na lasi, na obleko in ko sva govorila, so najini glasovi zvneli in zastajali v mirnem ožračju, kakor bi bila tukaj sama samenta v sredi celega sveta, sama pod tem modrim nebom, na katerem je pisano nekako utrujeno solnce.

Jaz sem ga takisto hotela "tikati", ali bilo me je sram.

"Zakaj hodiš tako naglo?" ujunala sem se končno skoraj šepetaje ter sem nehote zarudela.

Šel je počasnije in me gledal še veseloje in srečneje, kakor poprej.

Ko sva se vrnila domov, bila je tam že njegova mati, in nekoliko neobhodno potrebnih gostov; takrat, ko sva stopila iz cerkve v kočijo, da bi se peljali v "Nikolajsko" nisem bila več sama s njim.

Cerkev je bila skoraj prazna; videla sem mehičaje le samo njegovo mater, stoječo pri korn. Takisto sem opazila tudi Katro v čepici, s plavimi trakovi in solzami na licu ter dvoje ali troje ljudi iz dvora, ki so nas gledali radovedno. Njega nisem gledala, toda čutila sem poleg sebe njegovo navzočnost. Poslušala sem molitve in je ponavljala, ali v moji duši ni so našle odmeva. Nisem mogla moliti in topo sem gledala na sveto podobo, na svečo, na križ, prišit na duhovniškove obleki, na žrtvenik in cerkveno okno, a razumelka nisem ničesar. Čutila sem samo, da se godi z menoj nekaj nenavadnega. Ko se je duhovnik s križem obrnil k meni, pozdravil me in rekel, da me je krstil, a sedaj pa je dal sam Bog, da me more tudi poročiti, ko sta naju poljubila Katra in njegova mati in ko sem zaslišala Gregorija, ki je klical kočijaža, čutila sem se in se nekako prestrašila, da se je vse svrnilo, ne da bi v duši čutila sveto tajnost, ki sem jo prejela. Poljubila sva se, ali ta poljub bil mi je tako čuden, tuj najinim čutom.

"Je li to vse?" vprašala sem se nehote. Šli smo iz cerkve. Pridrdrala je kočija. Mrzel veter nam je pihal nasproti. Djal si je klubuk na glavo ter me posadil v voz. Skozi stekleno okno kočije videla sem blede mesec, obdan s svojim okvirjem.

Sergij Mihajlič sedel je k meni ter zaprl vrata za seboj. Čutila sem, da me je nekaj vzbudilo v srce, ker me je nekako užalil njegov možiki ponos. Katra je zavpila, naj si pokrijem glavo, kočija je zadržala po tlaku in po mehkeji cesti in odpeljali smo se urno. Jaz sem sedela uključena v kotu, gledala skozi okno v daljino osvetljeno polje, na cesto, zginjajočo v blede lunine svetlobi. In ne gledaje nanj, čutila sem ga tu

poleg sebe. "Mar je to vse? Mar je dal ta trenutek, od katerega sem pričakovala tako mnogo mislila sem in zdelo se mi je, živno sedeti samej tako blizu njegovu. Obrnila sem se k njemu z namenom, da bi ga ogovorela. Toda beseda mi ni hotela grla. Zdelo se mi je, kakor da že izginila vaa moja prejšnja nost ter se na njeno mesto vaa la slabša volja in strah."

"Do tega trenutka sem nepo stano veroval, da se mi opote moja sreča," rekel mi je tiho moj pogled.

"Da, meni je nekako strašno vzdihnula sem."

"Menda vendar ne zaradi ne, moja draga?" vzkliknil je prijel me za roko in se sklonil meni. — Moja roka je brez ljenja ležala v njegoveji, ali v ei čutila sem mrazno bolelost.

"Da," zaspevala sem.

Ali ravno v tem trenutku je mi je srce biti močnejše. Roka zadrževala in stisnila njegovo postalo mi je gorko, in moje iskale so v somraku njegov gled; začutila sem na edan da se ga na bojim več, da je strah le — ljubezen, nova ljubečnejša a močnejša ljubezen, ko je bila poprej. Začutila sem da sem cela njegova in sreča vlad njegove moči nad menoj.

(Dalje prihodnjik.)

Narodite "Prosveto" vašim sorodnikom ali prijatelju v vašem domovini.

KJE SE NAHAJA

Joseph Frme doma iz Zatičja na Dolenjskem. Za njegovo imamo zelo važne stvari mu ročati iz stare domovine, je torej naprošen, da mi je javi naslov: John Smrekar, P. O. Box 117, Lansing Ohio.

ZENITVENA PONUDBA

Vdovec star 37 let želi se znani in slovensko v svrhu k nifve za oskrbo in gospodinstvo. Imam štiri otroke v starosti od pet do deset let. Spremem deklet ali vdovo. Je imam svojo 14 akrov veliko farmo z vsem gospodarskim poslopjem in živino. Če kateri vesele naj se piameno prijav na moj naslov: Frank Sled, P. O. Box 11, Herrick, O.

(Adv.)

ZGUBLJENA

ženaka zapestna ura na 8 galov z črnim pasom in rosnato zaponko. Prijavite na vrnite na

Green Frog Inn, Howell Rd. & Rawson Ave. Milwaukee, Wis.

ZA KUHANJE PIVA

DOMA

imamo v zalogi slad, hmelj, sladilo in vse druge potrebščine. Postrežimo se pripravljamo, da je doma pri kuhanju vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi sbrke sode, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grenerijam, sladčinarjem in v vso daljino želenim damo primerno post pri večjih naročilih. Pišite informacije na:

FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

NAZNANILO IN VABILO.

Clan društva "Sinovi slave" št. 168, S.N.P.J. v Conemaugh, Pa., sklenili na redni mesečni seji, dne 8. julija 1923, da prireda dne 29. julija t. l. PIKNIK na prostoru Mr. Gough-nour-ja na Woodvale Heights.

Najuljudneje vabimo rojake in rojakinje, ki ljubijo zabavo v prosti naravi, da se v obilnem številu vdeležijo. Postreženo bude s finim toplim in mrazim prigrizkom in mrazim prigrizkom in izvrstno hladno pijačo. Za mladino in neini spol bude na razpolago dovolj sladoleda ali zvrtni "Ajakrim".

Clanom društva pozor! Clan, ki se ne vdeležijo tega piknika plača v društveno blagajno \$1.00. To je akup redne mesečne seje iz dne 8. julija t. l. Torej, da ne bo jadtikovanja vsi na IZLET!

VSTOPNINA JE 25c.

V slučaju neugodnega vremena se vrši piknik dne 5. avgusta isto tam. Na svidenje pri zabavi dne 29. julija kliče ODOBKI!

NA KRVAVIH POLJANAH

Je ime knjige, katero je spisal Ivan Matičič in v kateri nam živo predstavlja grozota svetovne vojne iz Galicije, z Dobrodoške planote, s tirolskega gorovja, od Spacapanov, Sv. Gabrijela pa do Pijave, in natančen popis dogodkov slovenskega planinskega polka od prvega do zadnjega dne. Knjiga vsebuje tudi razne znamenite slike in življenja vojakov in civilistov za časa svetovne vojne. V resnici je to nekaj, kar je izredno zanimivo in bi morala imeti vsaka hiša. Zato ne odlašajte temveč naročite knjigo takoj. Stane samo \$1.50, a vredna je v resnici veliko več. Dobi se pri brate pisatelja na naslovu:

FRANK MATIČIČ, 323 Eugen Street, Chicago, Ill.